

INTERNATIONAL BALKAN SCIENTIFIC RESEARCH CONGRESS

CONFERENCE BOOK

EDITOR PROF. DR. MUSTAFA TALAS

INTERNATIONAL BALKAN SCIENTIFIC RESEARCH CONGRESS

OCTOBER 04-06, 2024
MACEDONIA, GOSTIVAR

EDITOR: PROF. DR. MUSTAFA TALAS

COPYRIGHT © 2024

BY ASES CONGRESS ORGANIZATION

PUBLISHING COMPANY LIMITED

ALL RIGHTS RESERVED. NO PART OF THIS PUBLICATION MAY BE REPRODUCED, DISTRIBUTED OR TRANSMITTED IN ANY FORM OR BY ANY MEANS, INCLUDING PHOTOCOPYING, RECORDING OR OTHER ELECTRONIC OR MECHANICAL METHODS, WITHOUT THE PRIOR WRITTEN PERMISSION OF THE PUBLISHER, EXCEPT IN THE CASE OF BRIEF QUOTATIONS EMBODIED IN CRITICAL REVIEWS AND CERTAIN OTHER NONCOMMERCIAL USES PERMITTED BY COPYRIGHT LAW. ASES CONGRESS ORGANIZATION PUBLISHING® IT IS RESPONSIBILITY OF THE AUTHOR TO ABIDE BY THE PUBLISHING ETHICS RULES.

ASES PUBLICATIONS – 2024©

25.10.2024

ISBN: 978-625-95080-7-8

CONTENTS

AUTHOR(s)	TITLE	PAGE NO
FERHAT GÜL VEYSEL DURAK	EFFECT OF COOLING RATE ON THE IMPACT STRENGTH AND WEAR RESISTANCE OF DUCTILE IRON	1
İSA CİCİ Ö. FARUK DURSUN	INVESTIGATION OF THE BEHAVIOR OF DIFFERENT QUANTITIES OF DRIFTWOOD TRANSPORTED IN STREAMS	16
FERHAT GÜL SILA NUR EKİZ	EFFECT OF REINFORCEMENT PARTICLE SIZE ON ADHESIVE WEAR BEHAVIOR OF Al-SiO ₂ METAL MATRIX COMPOSITES	25
İSA CİCİ Ö. FARUK DURSUN	INVESTIGATION OF THE PERFORMANCE OF PERMEABLE SPUR DYKES WITH DIFFERENT CONFIGURATIONS	37
YASEMİN HOCA CAFER	USING THE VULNERABILITY INDEX METHOD AS AN EARTHQUAKE ASSESSMENT METHOD IN HISTORICAL BUILDINGS: APPLICATION OF THE METHOD IN THE BEY'S HOUSE IN GOSTIVAR	46
ALİ SELÇUK	CRETAN BEKTASHIS AND CAFER SADIK BEKTAŞ BABA	46
HAVA SELÇUK	RECORDS OF CONVERSION TO ISLAM IN THE CITY OF BERAT (ALBANIAN BELGRADE) (1805-1869)	64
ALİ SELÇUK	DEATH RITUALS AMONG CRETAN IMMIGRANTS	78
SUNA DURDU ZOR	"THE USE OF OUR TRADITIONAL FABRICS BY INTERNATIONAL BRANDS: THE EXAMPLE OF KUTNU FABRIC"	88
HAVA SELÇUK	PHENOMENA OF CONVERSION IN THE ALBANIAN CITY OF BELGRADE (1700-1759)	90
TEVFİK CAN İNAN	WITHIN THE SCOPE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE LAW: LEGAL FRAMEWORK AND THE PROBLEM OF LEGAL LIABILITY	99
JORDAN DELEV NAZİFE JAKUPOVA DOMAZET	LEGAL ASPECTS AND STRUCTURE OF THE BANKING SYSTEM IN THE REPUBLIC OF NORTH MACEDONIA	110
AZAM KORBA YRAM ELİF HOCA	ANAYASA BAŞLANGIÇ BÖLÜMLERİNİN HUKUKİ DEĞERİ VE ÖNEMİ ÜZERİNE KARŞILAŞTIRMALI BİR ANALİZ: HIRVATİSTAN ANAYASASI BAŞLANGIÇ BÖLÜMÜNÜN MAKEDONYA ANAYASASI İLE KARŞILAŞTIRMALI İNCELEMESİ	111
BÜLENT DERVİŞ	ANALYSIS OF LABOR MARKET AND EMPLOYMENT STRUCTURE DISPARITIES IN NORTH MACEDONIA	112
SUNCHICA TRIFUNOVSKA JANIKJ	PART OF TURKISH WORDS FROM THE FIELD OF HYDROGRAPHY	114
FRYMZIM DAUTI	SHEMSETTIN SAMI BEY (1850-1904) BETWEEN THE TURKISH AND ALBANIAN NATIONALISM	115
MENSURE HODJA	THE EFFECT OF ORGANIZATIONAL STRUCTURE ON PROFESSIONALIZATION IN FAMILY BUSINESSES – A RESEARCH IN SKOPJE	116

DIJANA GORGIEVA FUNDA NEZİR	ENFORCEMENT SYSTEMS IN CIVIL LAW AND COMMON LAW SYSTEM – DIFFERENCES AND SIMILARITIES-	129
FATIMA RUMEYSA TAN ÖZDEMİR BİLGE SULAK AKYÜZ	OCCUPATIONAL RUMINATION IN HUMAN LIFE	136
HİHAL BOYRAZ FİLİZ DADAŞER ÇELİK FULYA ÖNER ARMAĞAN	EVALUATION OF TUBITAK 4004 SCIENCE AND NATURE SCHOOL WITH INTERDISCIPLINARY APPROACHES PROJECT IN TERMS OF PROJECT INSTRUCTORS' OPINIONS	141
EDA ŞAHİN FULYA ÖNER ARMAĞAN	THE EFFECT OF THE USE OF CONCEPT CARTOON- SUPPORTED SE LEARNING MODEL ON THE SUBJECT “HEAT AND TEMPARATURE” ON STUDENTS ACADEMIC SUCCES AND LEARNING RETENTION	148
EMİL RAUL OĞLU AĞAYEV	THE ROLE OF THE FINE ARTS TEACHER IN PERSONALITY DEVELOPMENT	158
EKREM ÇULFA FERAH DİBA İZGİ	INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN THE LEVELS OF PSYCHOLOGICAL FLEXIBILITY WITH ADJUSTMENT TO DIVORCE OF INDIVIDUALS DIVORCED AND IN THE STAGE OF DIVORCE	161
ÜMMÜ GÜLSÜM ŞEYHANLIOĞLU BENGÜ BERKMEN	THE RELATIONSHIP BETWEEN PLACE ATTACHMENT, TRAUMATIC GRIEF AND COPING SKILLS IN EARTHQUAKE SURVIVORS	187
ERKAN KARAMAN	A REVIEW OF STUDIES ON THE PERCEPTION OF IDIOMS AND PROVERBS BY INDIVIDUALS WITH AUTISM SPECTRUM DISORDER	202
NECATİ DEMİR	SETTLEMENT OF UZ'S IN THE BALKANS DUE TO THE COLLAPSE OF THE OGHUZ YABGU STATE	204
GÜLAY TÜRKYILMAZ RAMAZAN YURTSEVEN	IMPROVING DESIGN THINKING SKILLS OF SECONDARY SCHOOL STUDENTS: AN APPLICATION TO BRAILLE ALPHABET FOR VISUALLY IMPAIRED INDIVIDUALS	206
HASAN HÜSEYİN YILDIRIM	AN ANALYSIS OF STUDIES USING SINGLE-SUBJECT RESEARCH IN MATHEMATICS EDUCATION FOR VISUALLY IMPAIRED STUDENTS: A SYSTEMATIC REVIEW	221
ZEYNEP KILIÇ	THE ROLE OF JOURNALISTS IN THE GAZA WAR	227
TANER AKÇACI EBRU KARA	BIBLIOMETRIC ANALYSIS OF GRADUATE THESES PREPARED IN THE FIELD OF COMBINED TRANSPORTATION IN TURKEY	243
ABDULLAH AYDIN AZİZ BELLİ	AN OVERVIEW OF LOCAL SOCIAL MEDIA JOURNALISM IN TURKEY	245
ENES TURBIC	FOUNDATION AND ACTIVITIES OF SERBIAN NATIONAL DEFENSE COUNCIL (1912-1918)	252
İHSAN ÇAPCIOĞLU AYÇA YILDIRIM	21. YÜZYILDA GÜZELLİK OLGUSUNU ETKİLEYEN FAKTÖRLER VE PSİKOSOSYAL SONUÇLARI	254
ABDULLAH AYDIN AZİZ BELLİ	AN OVERVIEW OF LOCAL SOCIAL MEDIA JOURNALISM IN TURKEY	264
ELVİN ABDURAHMANLI	TYPE OF ENERGY DIPLOMACY IN THE PERSPECTIVE OF "SMART POWER" DIPLOMACY	271

ESİN PAÇA CENGİZ	HOLOKOST VE TEMSİL POLİTİKALARI BAĞLAMINDA İLĞİ ALANI	281
MAHİRƏ HÜSEYNOVA	AZƏRBAYCAN VƏ ÖZBƏK TÜRKCƏLƏRİNDƏ QOHUMLUQ MÜNASİBƏTİ BİLDİRƏN SÖZLƏRİN TARİXİ-LİNGVİSTİK TƏHLİLİ	283
ELMAN QULİYEV	THE LIFE AND CREATIVITY OF MAQSUD SHEIKHZADE	287
MAHİRƏ HÜSEYNOVA	SÖZ VƏ TOPONİMİN BİR-BİRİNƏ QARŞILIQLI SEMANTİK MÜNASİBƏTİ	292
ELMAN QULİYEV	POETRY OF HAMID ALIMCAN	297
ARZU KARİMOVA	RESEARCH OF LANGUAGES USING ARTIFICIAL INTELLIGENCE	300
ULDUZ FƏRHAD QƏHRƏMANOVA	SOCIALIST REALISM AS ONE OF THE "PRINCIPLES" OF SOVIET LITERATURE "WORSHIP OF PERSONALITY"	303
GÜNEL HÜMMƏTOVA (PƏNİYEVƏ) SALEH	NƏSRDƏ İNSANIN ÖN PLANA KEÇMƏSİ VƏ MƏNƏVİ-ƏXLAQİ MƏSƏLƏLƏRƏ DİQQƏTİN ARTMASI MƏSƏLƏSİ	307
AYGUN AHMADOVA SHUKUR KIZI	HUSSAIN JAVID'S CHILDREN'S POEMS	309
ULDUZ FARHAD KAHRAMANOVA	THE PROBLEM OF RAISING THE TRUTH OF LIFE TO THE LEVEL OF ARTISTIC TRUTH IN THE WRITER'S PEN	315
AYGUN AHMADOVA SHUKUR KIZI	A.A. BAKIKHANOV IN THE HISTORY OF AZERBAIJAN LITERATURE HISTORICAL PATH OF THE WORK "GULUSTANI-IRAM"	319
AYTEN HEYBATOVA	"ROUGON-MACQUART": THE FATE OF THE FAMILY IN HISTORICAL CONTEXT	323
ÜLKER BAŞŞİYEVA	STUDIES IN ASHIG ART AND FOLKLORE	327
ZEMFİRA İSAXAN KIZI ABBASOVA	LATIN QRAFİKASI ƏSASINDA ORTAQ ƏLİFBANIN YARADILMASI- ÜMUMTÜRK ƏDƏBİ DİLİNİN MEYDANA GƏLMƏSİNİ REALLAŞDIRACAQ AMİL KİMİ	330
ÜLKER BAŞŞİYEVA	RESEARCH OF ASHIG LITERATURE IN TERMS OF METHODOLOGY AND GENRE CHARACTERISTICS (BASED ON THE SCIENTIFIC AND THEORETICAL VIEWS OF M. İBRAHİMOV)	335
KÖNÜL AYDIN	PHRASEOLOGY AS A MEANS OF PERSONALIZATION AND TYPIFICATION	339
BABAYEVA MALAHAT RAMİZ GIZI	"THE BLUE BIRD" BY MAETERLINK	344
MEHDİYEVA MƏTANƏT BAHADUR QIZI	NORMS OF LITERARY LANGUAGE	347
TURDUBAEVA NAZGUL ŞARŞENALİYEVA	WOMEN WHO CHANGED THE WORLD, OR POEMS OF KYRGYZ POETESSES IN CHINA	353
FƏRİDƏ SƏFƏRƏLİYEVA	TEACHING LANGUAGE RULES IN ELEMENTARY GRADES	355
TÜRKER OĞUZTÜRK TURAN YÜKSEK ALİ ERDEM ÖZÇELİK	DETERMINATION OF CHANGES IN CHLOROPHYLL VALUES IN RHODODENDRON PONTICUM L. LEAVES ACCORDING TO ALTITUDE ON THE SAME SLOPE	362

THE ROLE OF THE FINE ARTS TEACHER IN PERSONALITY DEVELOPMENT

EMİL RAUL OĞLU AĞAYEV

Teacher of the subject combination commission "Art and physical education" of
the Azerbaijan State Pedagogical College under the Azerbaijan State Pedagogical
University

ORCID NO: 0000-0001-9354-0839

Abstract.

In general, personality development is related to internal and external factors. Genetic, physical, physiological factors are related to internal factors. If any student has a genetic predisposition to art, we can observe a different trait in his attitude towards works of art. External factors include the student's personal culture and family environment. In order to reveal and develop the student's talent in the family, a healthy environment should be formed on the part of the parents.

Keywords: Personality, fine art, methodology, science, character

Ümumiyyətlə şəxsiyyətin inkişafı daxili və xarici amillərlə bağlıdır. Genetik, fiziki, fizioloji faktorlar daxili amillərlə bağlıdır. Hər hansı şagirdin genetikasında incəsənətə meyilli xüsusiyyət varsa onun da sənət əsərlərinə qarşı münasibətində fərqli xüsusiyyəti izləyə bilərik. Xarici amillər dedikdə isə şagirdin fərdi mədəniyyətə sahibliyi və ailə mühiti nəzərdə tutulur. Ailədə şagirdin istedadını üzə çıxarıb, inkişaf etdirmək üçün valideynlər tərəfindən sağlam mühit formalaşdırılmalıdır.

Təsviri sənət fənni həm də formalaşmaqda olan gənc nəslin tərbiyəsində mühüm rol oynayır. Uşaqlarda dəyərlərin formalaşdırılması, mənəvi keyfiyyətlərin aşılması və inkişafında tərbiyənin rolu əhəmiyyətlidir. Şagirdlər informasiyanı əldə edərkən özləri üçün mühüm qərar verirlər. Təsviri sənətin tədrisi zamanı şagirdlər rəssam yaradıcılığını və ya incəsənət əsərini müzakirə edərkən özləri üçün vacib olan məqamları araşdırır.

K.Yunq insanları iki tipə ayırır: ekstravertlər və introvertlər.

Ekstravert şagirdlər üssiyəti çox sevir, təklif onlar üçün sıxıdır, ətrafdakı yoldaşlarının fikrinə bir çox hallarda əsaslanırlar, nəticə çıxarmağa tələsdikləri üçün qısamüddətli yaddaşdan istifadə edirlər. Təsviri sənət fənninin tədrisi zamanı ekstravert şagirdlər asanlıqla sinifdə aktiv üzv olub, dərstdə fəal iştirak edirlər. Ekstravert şagirdlərin daima motivasiyası xarici stimullar olduğundan təsviri sənət fənninə və mövzulara qarşı daima həvəsləndirilməsi vacibdir. Rəsm əsərləri işləyərkən xoş sözlər demək, dərslər danışarkən onları stimullaşdırmaq bu tip şagirdlər üçün vacibdir.

Introvert şagirdlər uzun və səthi mövzulardan yorulurlar, təklif onlar üçün motivasiya mənbəyidir, şəxsi subyektiv mülahizələrə əsasən nəticə çıxarırlar, nəticə çıxarmaq üçün daha çox vaxta ehtiyac duyurlar. Bu tip şagirdlər təsviri sənət fənnində hər hansı incəsənət əsəri barəsində fikirləri şəxsi subyektiv düşüncələrinə əsasən verirlər.

Psixoloq Hans Ayzenk ilk dəfə olaraq ambivert terminini irəli sürmüşdür. Bəzi şagirdlərdə hər iki şəxsiyyət tipi eyni dərəcədə inkişaf edə bilər, bu da nadir halda rast gəlinir.

Təsviri sənət müəllimi şəxsiyyətin formalaşması və inkişafında mühüm rol oynayır. Məktəb mühiti şagird şəxsiyyətinin formalaşdığı vacib sosial-mədəni-ictimai mühitdir. Müəllim-şagird arasındakı etibarlı münasibət şagirdə doğruluq və inama əsaslanan xarakter formalaşdırır. Şagirdlər təsviri sənət fənnindən ev tapşırıqlarını etmədikdə cəzalandırılan zaman bəzən bəhanələr axtarır, yalan danışır. Ona görə də müəllim-şagird münasibətləri daima inkişaf etdirilməlidir.

Təsviri sənət fənninin tədrisində şəxsiyyətin formalaşdırılması üçün istifadə olunan strategiyalar aşağıdakılardır:

-Qruplarla iş. Müəllim təsviri sənət fənnində qruplara tapşırıq verərkən, introvert və ekstravert şagirdlərdən ibarət qarışıq qruplar təşkil etməlidirlər. Belə ki bu qruplarda fərqli şəxsiyyət tipləri bir-birlərindən öyrənirlər. Qarşılıqlı öyrənmə və əməkdaşlıq zamanı bu tip şagirdlər bir-birlərindən müəyyən bacarıqlar mənimsəyirlər.

-Düşünmə vaxtının verilməsi. Təsviri sənət fənnində müəllim şagirdlərə müraciət edərək dərhal cavabı tələb edərkən müxtəlif şəxsiyyət tiplərinə malik olan şagirdləri nəzərdən keçirib, onların xüsusiyyətlərinə uyğun düzgün dərs planlaması aparmalıdır.

-Müsbət gözlənti. Məktəbdə formalaşan şəxsiyyətə təsir edən amillər sırasına təsviri sənət müəlliminin şagirdə gözləntiləri də bu sıraya daxildir. Şagirdlər məktəbdə təsviri sənət barəsində nəinki faydalı bilik və bacarıqlar əldə edirlər, həm də onların estetik zövqü, xarakteri, dünyagörüşü formalaşır.

-Müzakirə prosesinin təşkili. Təsviri sənət müəllimi diqqət yetirməlidir ki, şagirdlər kənar müdaxilə olmadan fikirlərini ifadə etsinlər. Rəssamların əsərlərini müzakirə edərkən dinləyib-anlama və müzakirə etikası formalaşdırılmalıdır.

-Tərbiyədə əks-əlaqə. Şagirdə neqativ xüsusiyyətləri aradan qaldırmaq üçün onun müsbət cəhətlərinə təsviri sənət müəllimi istinad etməlidir.

-Sağlam və qayğıkeş mühit. Təsviri sənət müəlliminin ən vacib xüsusiyyətlərindən biri sinifdə sağlam və qayğıkeş mühit qurmasıdır. Qeyd etmək lazımdır ki, qayğı, nəvaziş göstərilən şagird həmişə cəmiyyətin əsas üzvü olur.

-Sosial və emosional bacarıqlar. Təsviri sənət müəlliminin digər bir bacarığı şagirdlərdə sosial və emosional bacarıqlara əsaslanan xarakter formalaşdırılmasıdır. Əks halda isə bu prosesin təşkilində müəllim çətinlik çəkəcək.

-Yüksək ideallara sahib olmaq. Təsviri sənət müəllimi hər zaman şagirdlərlə özündə yüksək dəyərlər daşımış insanlar haqqında söhbətlər apararaq, həmin şəxsiyyətlərin davamçısı kimi getməyə həvəsləndirməlidir.

-Səmərəli vərdişlər. Ümumiyyətlə vərdişlər insanın bütün davranış və xarakterlərini özündə birləşdirən mühüm bir faktordur. Təsviri sənət müəllimi daima şagirdlərdə yaxşı vərdişlərin olmasına çalışmalıdır.

Təsviri sənət müəllimi şagirdlərin formalaşdırılması və inkişafı üçün aşağıdakı digər xüsusiyyətlərə də diqqət yetirməlidir:

-İradə gücünün formalaşdırılması;

- özü ilə bağlı refleksiya etmək;
- məənəvi-əxlaqi müzakirələr;
- ümumi məktəb mühitinin ədalət və hörmət hisslərinə əsaslanması.

Qeyd etmək lazımdır ki, bu gün formalaşmaqda olan şagird gələcəkdə mükəmməl xüsusiyyətlərə malik şəxsiyyətə çevrilməlidir.

ƏDƏBİYYAT SİYAHISI:

1. Metodika və pedaqogika. Bakı 2024. s 148-152
2. Rüstəmov F. "Ən yeni dövrün pedaqogika tarixi". Bakı 2005